

tegelijk verrast, dat het zich niet aandient als een licht bewerkt Wikipedia-lemma maar als een volwaardig verhaal? Is de held van de gefictionaliseerde biografie bovendien een kunstenaar, dan rijst ook nog de vraag hoe behalve aan diens leven ook aan zijn oeuvre recht kan worden gedaan.

Typex is erin geslaagd al die problemen op meesterlijke, soms verbluffende wijze weg te werken en heeft daarmee iets heel moeilijks gepresteerd. Hij complementeert de bekende feitjes over Rembrandts leven en werk met zijn eigen verbeelding (letterlijk en figuurlijk) en verwerkt ze tot een indrukwekkend visueel én verbaal kunstwerk.

KOEN RYMENANTS

TYPEX, *Rembrandt, Oog & Blik/De Bezige Bij*, Amsterdam, 2013, 238 p.

ROBIN, *Le fils de Rembrandt*, Sarbacane, z. pl., 2010, 303 p.

OLIVIER & DENIS DEPRez, *Rembrandt*, Casterman, z. pl., 2008, 64 p.

WILLY VANDERSTEEN [PETER VAN GUCHT & LUC MORJEAU], *De Nachtwachtbrigade*, Standaard, Antwerpen, 2006, 46 p.

WE TREKKEN ONZE VLEUGELS IN. DE DEBUUTBUNDEL VAN HANNEKE VAN EIJKEN

Op de debuutbundel van Hanneke van Eijken (1981) is lang gewacht. De afgelopen jaren was Van Eijken actief als dichter en organisator in de Utrechtse literaire wereld, trad ze op tijdens De Nacht van de Poëzie, Lowlands, De Parade en het NK Poetry Slam, publiceerde ze in *Het Liegend Konijn*, *Deus ex Machina* en *Tvrade* en ontving ze de Jotie T'Hoof Poëzieprijs. In april 2013 presenteerde de dichteres en juriste tijdens het internationale literatuurfestival City2Cities dan eindelijk haar debuutbundel *Papieren veulens*. Een "schitterend opgebouwde bundel" vol "parels van gedichten" met "vederlichte, bijna dansante regels vol pregnante beelden", schreven de Nederlandse kranten. Hanneke van Eijken leidt ons rond in de chaotische, dreigende en volgebouwde wereld van vandaag en stelt de vraag: waar zijn we nog veilig?

Op de omslag van *Papieren veulens* staat een

Hanneke van Eijken.

meisje in een roze jurk op de rug van een paard. De naam van de auteur en de titel van de bundel prijken in twee kleuren roze op het lichaam van het dier. Paard, jurk en roze, dus een lichtvoetig meisjesboek? Niets is minder waar. Het meisje wordt, net als het paard, door de randen van het boek onthoofd en na het lezen van de gedichten wordt het duidelijk dat alle zekerheden op losse schroeven staan. Jurken zijn "grote hemden", die "wapperen / als vlaggen op de dijk", roze is "papier-maché in oudroze", paarden zijn gemaakt van gevouwen papier en *my little ponies* galopperen in de hallucinaties van een harddrug-verslaafde. Waar kunnen we schuilen in een wereld waar niets zeker is en niets is wat het lijkt?

Op zoek naar het antwoord op die vraag maakt de bundel een beweging van groot naar klein. "[H]oe alles altijd kleiner wordt // als je lang genoeg kijkt" zoals Van Eijken zelf dicht, of "een voortdurend inzoomen", zoals Erik Menkveld het beschreef in *de Volkskrant*. Het eerste deel van *Papieren veulens* handelt over de stad ('Ook steden hebben water nodig'), het tweede deel richt zich op een onderdeel van de stad ('Dit huis'), waarna er een beweging naar binnen wordt gemaakt ('Schaduwkammers'), om ten slotte uit te komen bij de mens ('Begin'). De wereld is een dreigende constante op alle vier de niveaus van

het leven van de moderne mens en Van Eijken onderzoekt de vraag hoe we kunnen ontkomen aan deze externe chaos.

De gedichten geven verschillende antwoorden. Trek je bijvoorbeeld terug in een huis, afgesloten van de buitenwereld: "aan de voet van dit appartement raast een stad, briesend / kauwend op een bit van neonverlichting". Bij voorkeur in een straat "die zo geheim is, dat hij niet voorkomt / in registers, als je googelt op zijn naam / levert dit alleen suggesties op". Of nog beter, schuil in de nacht, het "interbellum" tussen de gewelddadige dagen. Blijf wakker in een "schip in een gitzwarte zee" en verschuil je in "de achterkant van dit donker". Een andere optie is het zoeken van een onderkomen in een alternatieve identiteit, zoals de ik die telkens van gedaante wisselt. Wees niet alleen een mens in een stad, maar ook de stad zelf: "in mijn parken sliepen mannen". Transformeer in een indiaan, een haai, een zwaluw, een paard, word één van de straathonden, begeef je onder fantasievogels, want "in alle mensen [...] huist een dier".

Waar kan je nog meer schuilen? In rationaliteit misschien. Feiten als een plek om naar te vluchten, een oord buiten de emotionele mens. "Laten we beginnen", opent de bundel, "dingen te noemen die waar zijn":

er zijn steden
waar men buiten rijst kooft
waar meer scooters gonzen
dan er huizen zijn, als het regent
niemand naar binnen gaat

in elke stad wonen mensen
die van kruiswoordpuzzels houden
roggen hebben net als haaien een ruggengraat
van kraakbeen
er bestaan meer mannen dan we kennen

dit is waar

Maar ook kennis is een schijnveiligheid, blijkt vijftig pagina's verder in het gedicht 'Manieren', dat bestaat uit een opsomming van "manieren om niet te sterven". De ik maakt "lijsten van sterfgevallen / tegen paniek", maar het helpt niet. Het leidt zelfs tot nog meer angst: "ik slaap vaak

met een gevarenhamer / aan een touwtje / om mijn nek".

Er is geen ontsnappen mogelijk, lijkt de poëzie ons te vertellen. We kunnen niet wegvliegen uit ons bestaan, hoeveel vleugelslagen we ook maken, hoe vaak we ook "onze armen / klapwiekend in de lucht" houden of een raam laten openstaan "voor als iets wil vliegen". We *kunnen* niet altijd schuilen of vluchten voor de confrontatie met de wereld. We moeten die wereld juist accepteren, "we trekken onze vleugels in". Niet meer "schuilen als papieren veulens voor natte sneeuw", niet meer blijven staan als "een koelkast / die niet waterpas staat en huilt". Maar juist de chaos accepteren, het leven met al haar facetten omarmen en tot de realisatie komen: "de wereld ontvouwt zich". Het is niet makkelijk, maakt *Papieren veulens* duidelijk, maar er liggen ook momenten binnen handbereik die een gevoel van veiligheid teweeg kunnen brengen.

Hanneke van Eijken confronteert ons met zaken die we liever uit de weg gaan. Veilig in onze lichamen, in onze huizen, in onze steden. Maar de echte avonturen liggen buiten die grenzen. Juist wanneer we de veilige plekken durven te verlaten en ons buiten het huis en de stad begeven, komen de goede dingen op ons pad: "vandaag fluistert het gras / mooie dingen in mijn wang".

KILA VAN DER STARRE

HANNEKE VAN EIJKEN, *Papieren veulens*, Prometheus, Amsterdam, 2013, 54 p.